

Wyrok z dnia 6 listopada 1996 r.
II UKN 2/96

Jednorazowe odszkodowanie z tytułu wypadku przy pracy przysuguje pracownikowi w wysokości określonej w obwieszczeniu Ministra Pracy i Polityki Socjalnej, obowiązującym w dacie stwierdzenia uszczerbku na zdrowiu, a gdy związek zdarzenia z wypadkiem przy pracy ustalony orzeczeniem sądu, odszkodowanie powinno być określone według stawek obowiązujących w dacie wyrokowania.

Przewodniczący SSN: Stefania Szymańska, Sędziowie: SN Jerzy Kuźniar, SA Mieczysław Bareja (sprawozdawca).

Sąd Najwyższy, przy udziale prokuratora Prokuratury Krajowej Jana Szewczyka, po rozpoznaniu w dniu 6 listopada 1996 r. sprawy z wniosku Stanisława K. przeciwko [...] Klubowi Sportowemu P.-P.-W. w W.o odszkodowanie, na skutek kasacji Ministra Sprawiedliwości od wyroku Sądu Rejonowego-Sądu Pracy w Grójcu z dnia 19 czerwca 1995 r. [...]

u c h y l i [...] zaskarżony wyrok w pkt. III, IV i V i w tym zakresie sprawę przekazał Sądowi Rejonowemu-Sądowi Pracy w Grójcu do ponownego rozpoznania.

U z a s a d n i e n i e

Powód Stanisław K. w pozwie z dnia 4 marca 1993 r. wnosił o zasądzenie na jego rzecz od [...] Klubu Sportowego P.-P.-W. w W. jednorazowego odszkodowania z tytułu 80% uszczerbku w stanie zdrowia, będącego następstwem wypadku przy pracy, jakiemu uległ w dniu 17 stycznia 1992 r. oraz wynagrodzenia za pracę za okres od 15 lipca do listopada 1992 r. Strona pozwana nie uznała powództwa twierdząc, że powód w dniu 31 grudnia 1991 r. przestał być jej pracownikiem.

Wyrokiem z dnia 19 czerwca 1995 r. Sąd Rejonowy-Sąd Pracy w Grójcu [...] zasądził kwotę 9.728 zł tytułem jednorazowego odszkodowania wraz z ustawowymi odsetkami od daty uprawomocnienia się orzeczenia oraz kwotę 338,40 zł tytułem wynagrodzenia za pracę z ustawowymi odsetkami od dnia 15 kwietnia 1993 r. W pozostałej części powództwo oddalił. Nadto zasądził od pozwanego na rzecz powoda kwotę 520 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego oraz nakazał pobrać od pozwanego na rzecz Skarbu Państwa 885,25 zł tytułem zwrotu kosztów sądowych. Sąd Rejonowy po przeprowadzeniu postępowania dowodowego ustalił, że strony faktycznie zawarły w 1992 r. umowę o pracę na czas określony oraz, że powód w dniu 17 stycznia 1992 r. uległ wypadkowi przy pracy, w następstwie którego doznał 80% uszczerbku na zdrowiu.

Nadto ustalili, że faktycznie istniejąca umowa o pracę na 1992 r. nie została rozwiązana oraz, że powód po odzyskaniu zdolności do pracy świadczył nadal pracę w okresie od 15 lipca do listopada 1992 r. Ustalając wysokość odszkodowania Sąd przyjął do wyliczenia tego odszkodowania stawkę 121,60 zł za jeden procent stwierdzonego uszczerbku w stanie zdrowia, nie wskazując podstawy prawnej tego ustalenia. Wyliczając wysokość należnego wynagrodzenia za okres świadczenia pracy, za podstawę przyjął kwotę ustaloną przez zakład pracy do obliczania wysokości zasiłku chorobowego za miesiąc czerwiec 1992 r., to jest kwotę 750.000 starych złotych.

Wyrok w części uwzględniającej powództwo został zaskarżony wyjątkowo przez stronę pozwaną. Rewizja powoda w części oddalającej powództwo została odrzucona z uwagi na uchybienie terminu do jej wniesienia. Sąd Wojewódzki-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Warszawie wyrokiem z dnia 21 listopada 1995 r. [...] rewizję strony pozwanej oddalił.

Od prawomocnego wyroku Sądu Rejonowego-Sądu Pracy w Grójcu w części oddalającej powództwo i dalszych rozstrzygnięciach, wiążących się z tą częścią wyroku, kasację wniósł Minister Sprawiedliwości. Skarżący powołał się na przepis art. 12 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 1 czerwca 1996 r. o zmianie Kodeksu postępowania cywilnego, rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej - Prawo upadłościowe i Prawo o postępowaniu układowym, Kodeksu postępowania administracyjnego, ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 43, poz. 189), zarzucając wyrokowi naruszenie art. 232 KPC oraz ' 1 i 5 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 8 sierpnia 1988 r. w sprawie podwyższenia niektórych świadczeń z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych (Dz. U. Nr 29, poz. 199 ze zm.), jak też obwieszczenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 6 czerwca 1995 r. w sprawie podwyższenia kwot jednorazowych odszkodowań z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych (M.P. Nr 29, poz. 344) oraz art. 481 ' 1 KC. Minister Sprawiedliwości zarzucił również naruszenie interesu Rzeczypospolitej Polskiej, wskazując, że wskutek oddalenia powództwa pracownik uzyskał wynagrodzenie i odszkodowanie w niższej wysokości niż należne. Co do wysokości zasądzonego wynagrodzenia podniósł, że Sąd Rejonowy, uwzględniając powództwo tylko częściowo, nie przeprowadził w ogóle dowodów dotyczących zasad kształtowania się wynagrodzenia powoda w 1992 r., w ogóle pomijając podstawy prawne, w oparciu o jakie to wynagrodzenie powinno być ustalane. Przyjęta przez Sąd Rejonowy wysokość wynagrodzenia w oparciu o podstawę wymiaru zasiłku chorobowego za miesiąc czerwiec 1992 r. pozostaje w sprzeczności z dowodami dotyczącymi kwot przekazanych stronie pozwanej przez jednostkę nadrzędną na pokrycie wynagrodzenia powoda. Wskazując niewyjaśnienie tak istotnych okoliczności dotyczących wysokości wynagrodzenia, kasacja jednocześnie zarzuca bezpodstawne oddalenie powództwa o odsetki od zasądzonego

wynagrodzenia - za okres poprzedzający datę 15 kwietnia 1993 r. Co do wysokości ustalonego odszkodowania z tytułu uszczerbku na zdrowiu, będącego następstwem wypadku przy pracy, kasacja powołuje się na rażąco naruszenie wyżej wskazanych przepisów, polegające na zastosowaniu przy wyliczeniu wysokości odszkodowania kwoty 121,60 zł za jeden procent uszczerbku, gdy tymczasem w dacie orzekania przez Sąd obowiązywała, zgodnie z obwieszczeniem Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 6 czerwca 1995 r., stawka w wysokości 156,10 zł. W konsekwencji Minister Sprawiedliwości wnosi o uchylenie wyroku w części oddalającej powództwo oraz w części dotyczącej dodatkowych rozstrzygnięć w przedmiocie tak kosztów, jak wydatków i przekazanie sprawy Sądowi Rejonowemu - Sądowi Pracy w Grójcu do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Wobec prawomocności wyroku Sądu Wojewódzkiego oddalającego rewizję strony pozwanej, wiążące się ustalenia Sądu Rejonowego w przedmiocie istnienia pomiędzy stronami umowy o pracę od 1 stycznia do listopada 1992 r. oraz faktu, że powód uległ wypadkowi przy pracy. Dotyczy to również stopnia procentowego uszczerbku na zdrowiu, będącego następstwem wypadku przy pracy ustalonego na 80%. Stosownie do art. 393¹¹ KPC, Sąd Najwyższy wiadny jest do rozpoznania sprawy wyłączenie w granicach kasacji. Z tej też przyczyny zarzuty obu stron wychodzą poza granice kasacji nie mogą być przedmiotem rozważań Sądu Najwyższego, ani też rozstrzygnięcia w sprawie. Dotyczy to tak strony pozwanej, konsekwentnie nie uznającej istnienia stosunku pracy pomiędzy stronami w 1992 r., jak i podania powoda co do zasądzenia kwoty 1.200 zł wynagrodzenia za pracę z tytułu umowy zlecenia (podanie wiążące się z zawarciem przez stronę pozwaną z innymi trenerami umów zlecenia od lipca 1992 r.). Wobec prawomocności orzeczeń wydanych w sprawie w części uwzględniającej powództwo, wiążący jest fakt, że powód świadczył pracę w okresie od 15 lipca do listopada 1992 r. w oparciu o umowę o pracę.

Zarzuty kasacji dotyczą niewyjaśnienia przez Sąd Rejonowy istotnych okoliczności pozwalających na dokonanie ustalenia co do wysokości wynagrodzenia za pracę należącego powodowi za okres od 15 lipca do listopada 1992 r. są w pełni zasadne. Istotnie, [...] Okręgowy Związek Lekkoatletyki w R. przekazał stronie pozwanej kwotę 9.500.000 starych złotych na wynagrodzenie powoda (825 tysięcy starych złotych w stosunku miesięcznym). Wynika to wprost z dokumentu [...], choć nie daje on podstaw do naliczenia wysokości wynagrodzenia. Z akt osobowych powoda wynika, że w 1990 r. jego wynagrodzenie regulowane było zarządzeniem Ministra Pracy i Polityki Socjalnej Nr 65 z dnia 23 lipca 1990 r. Umowa o pracę zawarta z powodem na 1991 r. (umowa z dnia 2 stycznia 1991 r.), zachowująca tę samą kategorię zaszeregowania co umowa z 1990 r. i zwiększająca dodatek stałowy, nie zawierała już wskazania podstawy prawnej ustalenia wysokości wynagrodzenia. Sąd Rejonowy,

uwzględniając powództwo w części dotyczącej wynagrodzenia za pracę, przyjęł stan faktyczny z czerwca 1992 r. w sytuacji, gdy pomiędzy stronami już istniał konflikt. Strona pozwana wypracowała zasiłek chorobowy, lecz nie uznała istnienia stosunku pracy. W tych warunkach konieczne było wyjaśnienie stanu prawnego dotyczącego kształtowania się wynagrodzenia powoda i uwzględnienie tego stanu przy wyliczeniu zasądzonego wynagrodzenia. Jeżeli w 1992 r. uległ zmianie stan prawny w tym zakresie, związany ze zmianą zasad finansowania działalności klubów sportowych, to kwestia ta powinna być wyjaśniona, a nowe zasady kształtowania wynagrodzeń mogłyby mieć zastosowanie do powoda, z uwzględnieniem kategorii zaszerogowania i stażu zatrudnienia.

Z akt osobowych wynika, że wynagrodzenie wypłacane było pracownikom po przepracowaniu miesiąca, a zatem każde z wynagrodzeń należnych powodowi powinno być wypłacone w terminie przyjętym przez zakład pracy jako termin wypłaty wynagrodzenia (art. 85 i 86 KP). Z tym terminem roszczenie o wynagrodzenie było wymagalne, zaś z jego upływem pracodawca pozostawał w zwłoce. Nie było zatem w rozumieniu art. 481 § 1 KC w związku z art. 300 KP podstaw do oddalenia wniosku o zasądzenie ustawowych odsetek za okres od daty wymagalności wynagrodzenia, licząc za każdy miesiąc do dnia 15 kwietnia 1993 r. Przyjęta przez Sąd Rejonowy data 15 kwietnia 1993 r. (data odpowiedzi na pozew) nie ma w ogóle związku z terminem wymagalności roszczenia o wynagrodzenie za pracę.

Uwzględniając powództwo w części dotyczącej jednorazowego odszkodowania bez wskazania podstaw prawnych Sąd Rejonowy zastosował stawki jednorazowego odszkodowania określone w obwieszczeniu Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 6 września 1994 r. (M.P. Nr 50, poz. 427), obowiązujące w okresie od 16 września do 15 grudnia 1994 r. Tak z uzasadnienia wyroku, jak i z treści akt sądowych nie wynika, z jakich powodów Sąd Rejonowy zastosował niższe stawki. Zgodnie z § 5 ust. 3 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 8 sierpnia 1988 r. w sprawie podwyższenia niektórych świadczeń z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych (Dz. U. Nr 29, poz. 199 ze zm.) jednorazowe odszkodowanie przysuguje w wysokości określonej obwieszczeniem obowiązującym w dacie stwierdzenia uszczerbku na zdrowiu. W sytuacji, gdy sporny jest sam wypadek przy pracy (w sprawie niniejszej w ogóle sporne było, czy powód w dacie zdarzenia stanowił wypadek był pracownikiem) decyduje data orzeczenia sądowego, a zatem zastosowanie powinny mieć stawki określające wysokość odszkodowania w dacie wyrokowania. W dniu 19 czerwca 1995 r. obowiązującej stawki odszkodowań określone w obwieszczeniu Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 6 czerwca 1995 r. w sprawie podwyższenia kwot jednorazowych odszkodowań z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych (M.P. Nr 29, poz. 344). Obwieszczenie to stawki za jeden procent uszczerbku w stanie zdrowia określiło na kwotę 156,10 złotych. Było to już kolejne, trzecie podwyższenie stawek odszkodowań, licząc od 15 grudnia

1994 r. Zasadny jest zatem zarzut rażącego naruszenia prawa, polegającego na zastosowaniu przez Sąd Rejonowy stawek odszkodowań dotyczących innego okresu.

Kwestie związane z datą, z jaką zastosowanie w sprawie mają stawki odszkodowań i terminu wymagalności jednorazowego odszkodowania wielokrotnie były przedmiotem rozstrzygnięć Sądu Najwyższego (wyroki z dnia 4 października 1990 r., I PR 36/90 i II PR 38/90 - Sł.Prac. 1991 nr 4 s. 26, uchwała z dnia 11 października 1990 r., II PZP 1/91 - OSN 1992 z. 11-12 poz. 356, wyrok z dnia 6 lipca 1993 r., II PRN 4/93). Orzecznictwo w tym zakresie jest jednoznaczne i utrwalone.

Zaniżenie wysokości jednorazowego odszkodowania, jak też zaniżenie wysokości wynagrodzenia za pracę należącego pracownikowi stanowi nie tylko rażąco naruszenie prawa, ale również - z uwagi na charakter tych roszczeń - narusza interes Rzeczypospolitej Polskiej, bowiem nie jest możliwe do pogodzenia z obowiązującym porządkiem prawnym.

W tych warunkach stosownie do art. 393¹³ ' 1 KP uchylenie wyroku w części zaskarżonej części było konieczne.

=====